

12. svibnja

MEĐUNARODNI DAN SESTRINSTVA

SESTRINSTVO

GLAS KOJI VODI

ZDRAVLJE ZA SVE

MEĐUNARODNI TJEDAN SESTRINSTVA

05. - 12. svibnja 2019. godine

SESTRINSTVO, GLOBALNO ZDRAVLJE I UNIVERZALNA POKRIVENOST

ZDRAVSTVENOM ZAŠTITOM

PREVELI I PRILAGODILI:

Sandro Vidmanić, mag. med. techn.

*KLNIKA ZA ANESTEZOLOGIJU I INTENZIVNO LIJEČENJE, KBC RIJEKA
HRVATSKO DRUŠTVO MEDICINSKIH SESTARA ANESTEZIJE, REANIMACIJE, INTENZIVNE SKRBI I TRANSFUZIJE
SESTRINSKI EDUKATIVNI PORTAL*

Adriano Friganović, dipl. med. techn.

*KLNIKA ZA ANESTEZOLOGIJU, REANIMATOLOGIJU I INTENZIVNO LIJEČENJE, KBC ZAGREB
HRVATSKO DRUŠTVO MEDICINSKIH SESTARA ANESTEZIJE, REANIMACIJE, INTENZIVNE SKRBI I TRANSFUZIJE
HRVATSKI NACIONALNI SAVEZ SESTRINSTVA*

dr. sc. Biljana Kurtović, mag. med. techn.

*ZDRAVSTVENO VELEUČILIŠTE ZAGREB
HRVATSKI NACIONALNI SAVEZ SESTRINSTVA*

Cecilija Rotim, mag. med. techn.

NASTAVNI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO "DR. ANDRIJA ŠTAMPAR" ZAGREB

Damir Važanić, mag. med. techn.

*HRVATSKI ZAVOD ZA HITNU MEDICINU
HRVATSKO SESTRINSKO DRUŠTVO HITNE MEDICINE*

12. svibnja
MEĐUNARODNI DAN SESTRINSTVA
SESTRINSTVO
GLAS KOJI VODI
ZDRAVLJE ZA SVE
MEĐUNARODNI TJEDAN SESTRINSTVA
05. - 12. svibnja 2019. godine

Hrvatsko društvo
medicinskih sestara
tehničara i primalja

UDRUGA MEDICINSKIH SESTARA
I TEHNIČARA HRVATSKE
ZA NEUROLOGIJU

NASTAVNI ZAVOD ZA
JAVNO ZDRAVSTVO
DR. ANDRIJA ŠTAMPAR

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo
zdravstva

GRAD
ZAGREB

**Pod pokroviteljstvom Predsjednice Republike Hrvatske, Ministarstva zdravstva
Republike Hrvatske i Grada Zagreba**

1978. - 2019.

2017. godina

2018. godina

2019. godina

12. rujna 1978.

Deklaracija u Alma Ati
(Kazahstan)

**MEĐUNARODNA
KONFERENCIJA O PRIMARNOJ
ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI**

- prekretница u povijesti javnog zdravstva
- prvi put spomenut koncept "ZDRAVLJE ZA SVE"
- deklaracija je obvezala vlade, zdravstvene radnike i globalnu zajednicu da zaštiti i promovira zdravlje kroz pristup primarne zdravstvene zaštite
- svojim porukama duboko je podržavala vodstva zajednica u planiranju zdravlja, smanjenju elitizma u suvremenoj medicini i rješavanju problema društvene nejednakosti s ciljem boljih zdravstvenih ishoda
- u svojoj srži Deklaracija je potvrdila da se poboljšanja kvalitete zdravlja mogu postići samo kombinacijom razvoja "znanosti o zdravlju", zdravom ekonomijom te djelovanjem protiv socijalnih nepravdi
- posebno je naglašeno da je zdravlje ljudsko pravo te, dok god postoje nejednakosti i nepravde, koncept "ZDRAVLJE ZA SVE" neće biti postignut

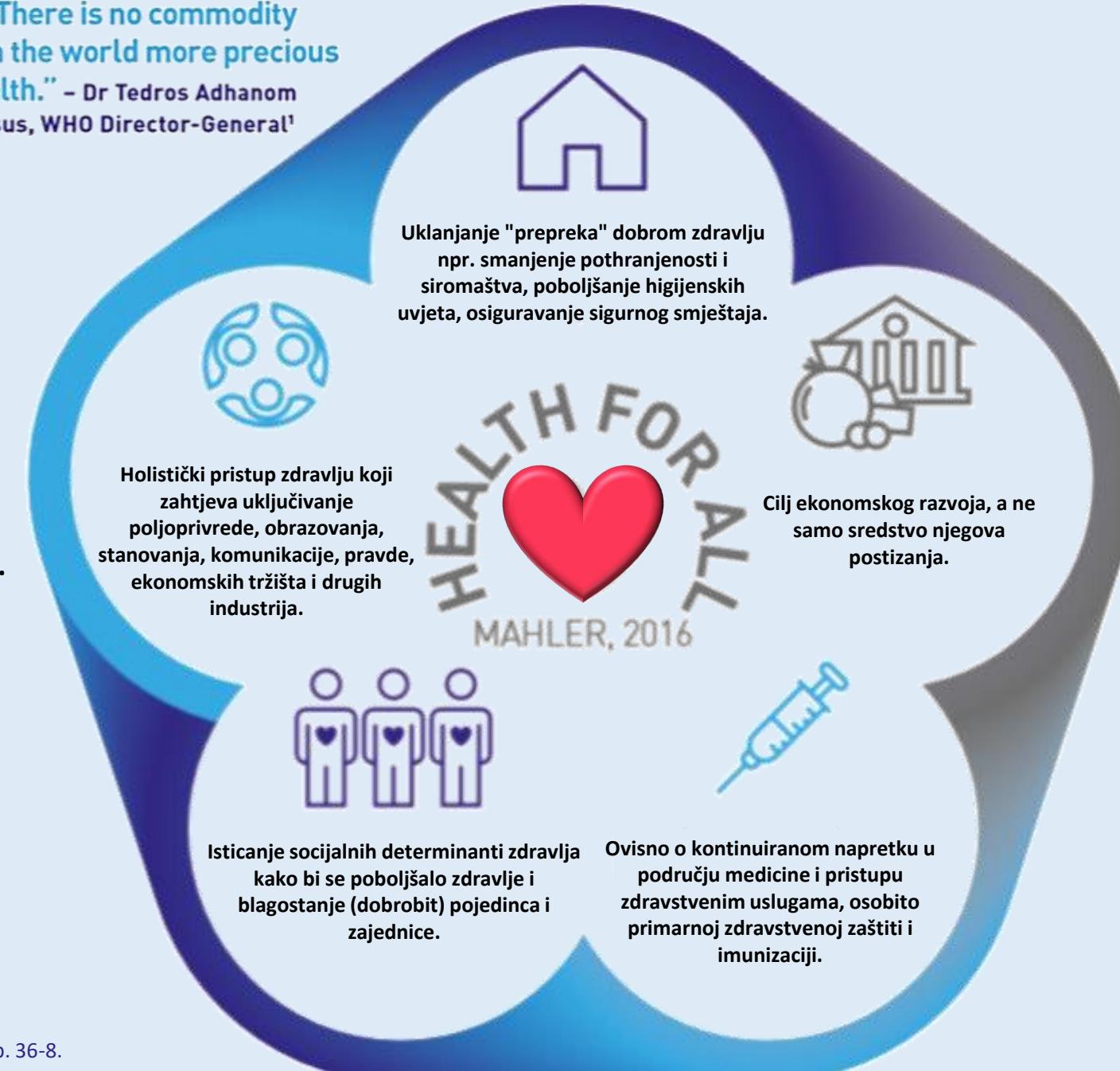

ZDRAVLJE ZA SVE

 "There is no commodity in the world more precious than health." – Dr Tedros Adhanom Ghebreyesus, WHO Director-General¹

- "ZDRAVLJE ZA SVE" znači da je zdravlje dostupno svima u određenoj zemlji; u tom kontekstu ne označava samo dostupnost zdravstvenih usluga, već stanje potpunog tjelesnog i mentalnog zdravlja koje omogućuje pojedincu da vodi društveno i ekonomski produktivan život¹
- unutar ovog okvira, zdravlje je ljudsko pravo gdje su društveni razvoj i ekonomski faktori neizostavne sastavnice "ZDRAVLJA ZA SVE"
- naglasak je stavljen na zaštitu i promociju zdravlja koji uključuje ukidanje socijalne isključenosti i razlika u zdravlju što zauzvrat ima pozitivne učinke na ekonomski i društveni razvoj te mir u svijetu
- **1 US \$ uložen u razvoj zdravlja i zdravstvenih politika od sada do 2035. godine donijeti će povrat od 9 do 20 US \$²**
- medicinske sestre su na čelu promicanja prava pojedinca (zajednice), promatrajući zdravlje kao ljudsko pravo i dužnost da sudjeluju kao skupina ili pojedinačno u planiranju i provedbi njihove skrbi
- neizostavan dio sestrinske profesije je poštivanje ljudskih prava, uključujući kulturne razlike, pravo na život te izbor, pravo na dostojanstvo te na odnos građen na poštovanju³
- sestrinska skrb je puna poštovanja i neograničena po pitanju dobi, boje kože, vjere, kulture, invaliditeta ili bolesti, spola, seksualne orientacije, nacionalnosti, politike, rase ili socijalnog statusa pojedinca³
- **POTREBA ZA SESTRINSKOM SKRBI JE UNIVERZALNA**

¹Mahler, H., The Meaning of "Health for All by the Year 2000". Am J Public Health, 2016. 106(1): p. 36-8.

²Yamey, G., et al. Investing in Health: The Economic Case. 2016: Doha.

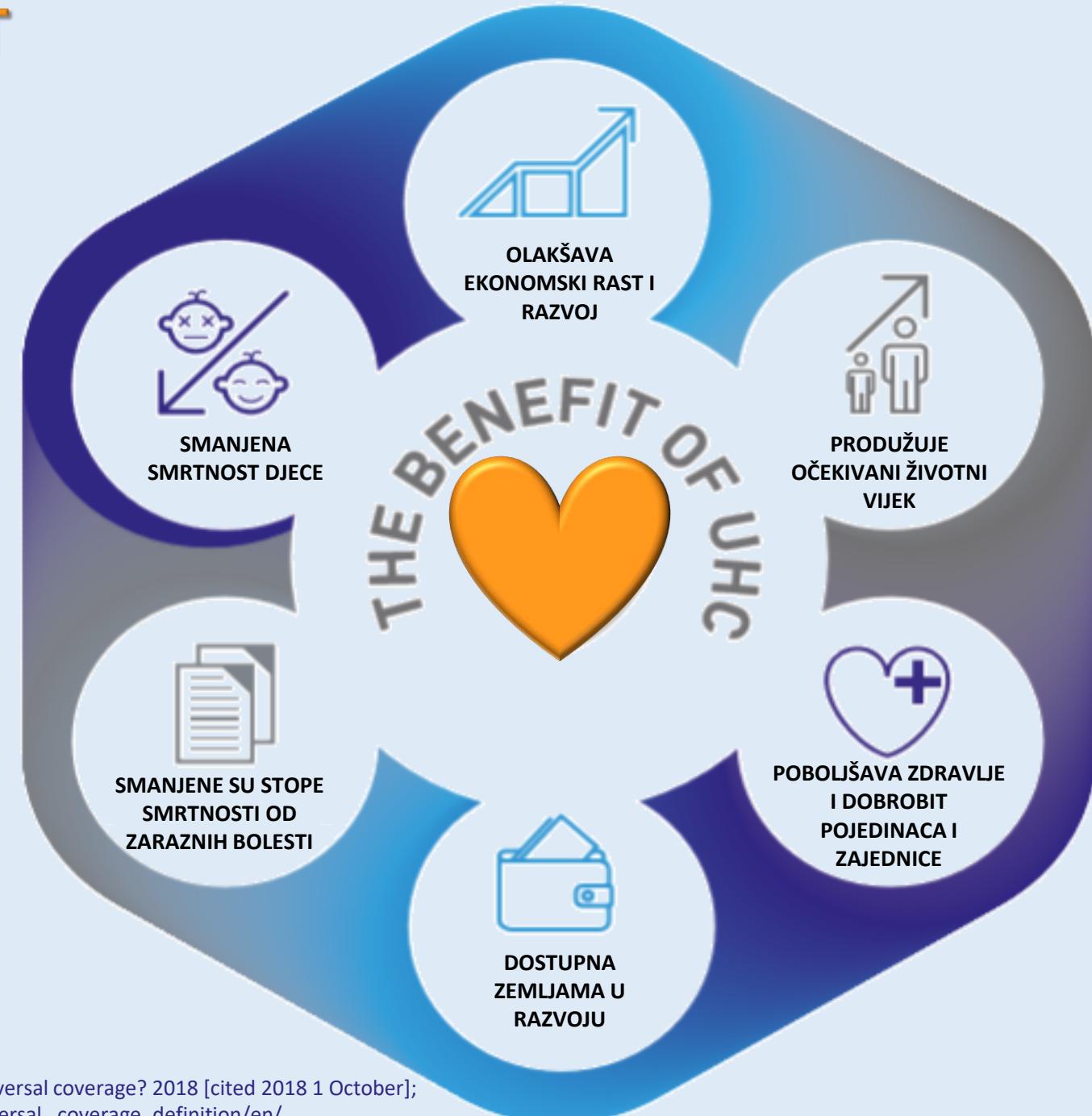
³International Council of Nurses. The ICN code of ethics for nurses. 2012; Available from: <http://www.icn.ch/who-we-are/codeof-ethics-for-nurses/>.

UNIVERZALNA POKRIVENOST ZDRAVSTVENOM ZAŠTITOM

- univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom znači da svi ljudi i zajednice mogu koristiti promotivne, preventivne, kurativne, rehabilitacijske i palijativne zdravstvene usluge koje trebaju, dostatne kvalitete da bi bile učinkovite, a isto tako osigurati da korištenje tih usluga ne dovodi korisnika u financijske poteškoće¹
- otežano shvaćanje nerazdvojne prirode zdravlja kao ljudskog prava sa zdravljem kao okosnicom gospodarstva i ekonomije
- NEMA ZDRAVLJA, NEMA RADA, NEMA PRIHODA
- ulaganje u zdravlje spašava žive i prevenira bolesti
- loše zdravlje narušava produktivnost, sprječava izglede za posao i nepovoljno utječe na ljudski razvoj
- ulaganje u zdravlje smanjuje trajne nejednakosti u pristupu i poboljšava ili održava gospodarsku učinkovitost

 "We know that, when universal health coverage is achieved, poverty will be reduced, jobs will be created, economies will grow, and communities will be protected against disease outbreaks. But we also know women's economic opportunities will advance, and their children's health and development will follow in step."

WHO Director-General
Dr Tedros Adhanom Ghebreyesus"

Zašto bi medicinske sestre trebale biti zainteresirane za globalne zdravstvene izazove koji utječu na "ZDRAVLJE ZA SVE"?

- sukladno svom djelokrugu rada, medicinske sestre pružaju odgovarajuću, dostupnu i na dokazima utemeljenu skrb
- medicinske sestre rade samostalno, kao članovi multidisciplinarnih timova i sudjeluju u međusektorskim odnosima kako bi:
  - osigurale prioritet onima kojima je skrb najpotrebnija i ukazale na nejednakosti u zdravstvenom sustavu
  - maksimalno povećale samopouzdanje i sudjelovanje pojedinca i zajednice
  - osigurale suradnju i partnerstvo s drugim sektorima radi promicanja i poboljšanja zdravlja

**SESTRINSTVO KAO DIO MULTIDISCIPLINARNOG TIMA I MEĐUSEKTORSKE SURADNJE MOŽE STVORITI
ZDRAVSTVENI SUSTAV KOJI UZIMA U OBZIR DRUŠTVENE, EKONOMSKE, KULTURALNE I POLITIČKE ODREDNICE
ZDRAVLJA, NEJEDNAKOSTI U ZDRAVLJU, PROMOCIJU ZDRAVLJA, PREVENCIJU BOLESTI, LIJEČENJE I NJEGU
BOLESNIH, RAZVOJ ZAJEDNICE, ZAGOVARANJE, REHABILITACIJU, PRISTUP MEĐUSEKTORSKOG DJELOVANJA I
ZDRAVLJE STANOVNIŠTVA.¹**

ZASTUPANJE I PRUŽANJE
SKRBI ZA POJEDINCE I
ZAJEDNICE

ISKUSNI STRUČNJACI S
POTENCIJALOM ZA
POBOLJŠANJE "ZDRAVLJE
ZA SVE" KONCEPTA

SVIJET TRAŽI NAČINE ZA
POSTIZANJEM VIZIJE
"ZDRAVLJA ZA SVE"

¹Primary Health Care Research and Information Service. Introduction to primary health care. 2017 [cited 2017 31 March]; Available from: http://www.phcris.org.au/guides/about_phc.php.

Globalni zdravstveni problemi koji utječu na "ZDRAVLJE ZA SVE"

**Bolesti koje poznajemo i one koje ne znamo
EPIDEMIJE/PANDEMIJE**

**Proizvodi načina života i okoliša
NEZARAZNE BOLESTI**

**Pružanje zdravstvenih ishoda značajnih za pacijenta
po cijeni koju država može platiti
ZDRAVSTVENA SKRB UTEMELJENA NA VRIJEDNOSTI**

**Svijet koji se kreće
ZDRAVLJE MIGRANATA**

MENTALNO ZDRAVLJE I BLAGOSTANJE

UČINCI NASILJA NA ZDRAVSTVENU SKRB I SVE NAS

Bolesti koje poznajemo i one koje ne znamo

EPIDEMIJE/PANDEMIJE

- Florence Nightingale (1858.) "...nemojte nauditi bolesnima..."
  - inicijalno razumijevanje važnosti kontrole infekcija u zdravstvenom okruženju
- pojava zaraznih bolesti jedno je od najizravnijih prijetnji javnosti¹; prosječno se pojavljuje 1 novi patogen svake godine
- zarazne bolesti se mogu pojaviti u bilo koje vrijeme i na bilo kojem mjestu
- najveću moć imaju tamo gdje postoje oslabljeni i nepripremljeni zdravstveni sustavi, ali se patogen vrlo brzo može proširiti i biti prijetnja bilo kojoj zemlji
- globalnim razvojem zemalja i njihovih ekonomija, zarazne bolesti se šire neopisivom brzinom
  - Španjolskoj gripi (1918.) trebalo je 18 mjeseci da se raširi po cijelom svijetu; danas se infekcija može proširiti s udaljenog sela iz bilo kojeg dijela svijeta do bilo kojeg većeg grada unutar 36 sati²
- javlja se sve veća potreba za jakim i otpornim zdravstvenim sustavom
- unatrag nekoliko godina svjedočili smo pojavi zaraznih bolesti diljem svijeta koje su nastajale bez ikakvih upozorenja:
  - Ebola virus (Zapadna Afrika), MERS (Koreja), kolera (Jemen), kuga (Madagaskar)³
- MEDICINSKE SESTRE SU PRVA CRTA OBRANE OD ZARAZNIH BOLESTI; MORAJU BITI UKLJUČENE U KREIRANJE POLITIKA PREVENCIJE I RJEŠAVANJA PROBLEMA ZARAZNIH BOLESTI

 "Epidemics on the other side of the world are a threat to us all. No epidemic is just local."

Professor. Peter Piot, London School of Hygiene and Tropical Medicine.
Co-discoverer of Ebola in 1976

 "If you would ask me the three things Philadelphia most needs to conquer the epidemic, I would tell you, 'Nurses, more nurses and yet more nurses'"
Philadelphia official, 1918²¹

¹Morse, S.S., Public health surveillance and infectious disease detection. *Biosecur Bioterror*, 2012. 10(1): p. 6-16.

²Centres for Disease Control and Prevention. Why It Matters: The Pandemic Threat. 2018 [cited 2018 1 October]; Available from: <https://www.cdc.gov/globalhealth/healthprotection/fieldupdates/winter-2017/why-it-matters.html>.

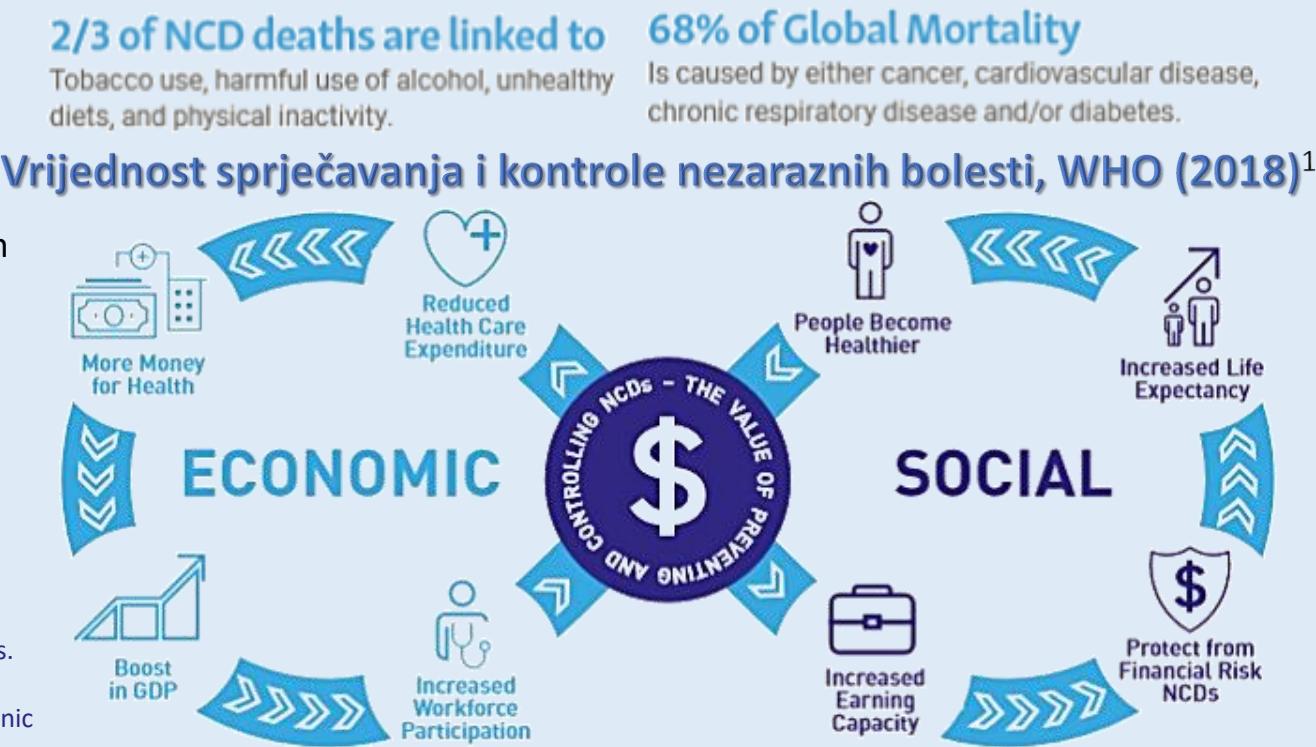
³World Health Organization. Disease outbreaks by year. 2018 [cited 2018 1 October]; Available from: <http://www.who.int/csr/don/archive/year/en/>.

2

Proizvod načina života i okoliša NEZARAZNE BOLESTI

- nezarazne bolesti vodeći su uzrok smrtnosti u svijetu
  - maligne bolesti, kardiovaskularne bolesti, kronične respiratorne bolesti, šećerna bolest
- postoje jasni dokazi da epidemija nezaraznih bolesti uzrokuje nestabilnosti neopisivih razmjera u zdravstvenim sustavima diljem svijeta
- nezarazne bolesti i povezani čimbenici rizika imaju jaku korelaciju s društvenim uvjetima u kojima su ljudi rođeni, rastu, žive, rade i stare
- ekspanzivni razvoj strategija za prevenciju širenja nezaraznih bolesti
  - MENADŽMENT KRONIČNIH BOLESTI
- ZDRAVLJE IMA UTJECAJ NA ŠIROKI SPEKTAR FUNKCIONIRANJA ZAJEDNICE
- zdravstveni sustavi su jači ukoliko su više sveobuhvatni, koordinirani, fokusirani na zajednicu, univerzalni, pristupačni i obiteljski orientirani²
- ne postoji druga profesija koja više prati potrebe ljudi u njihovim najranjivijim periodima od sestrinstva
- medicinske sestre provode najviše vremena s pacijentima i njihovim obitelji ma te imaju saznanja iz prve ruke koja mogu imati utjecaj na zdravlje i dobro bit pacijenta
- SVAKA PRIČA IMA POTENCIJAL POBOLJŠATI ZDRAVSTVENI SUSTAV I OMOGUĆITI POJEDINCU I ZAJEDNICI POSTIĆI NAJVŠI DOSTUPNI STANDARD ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I SKRBI

¹World Health Organization, Saving lives, spending less: A strategic response to noncommunicable diseases. 2018, WHO: Geneva.

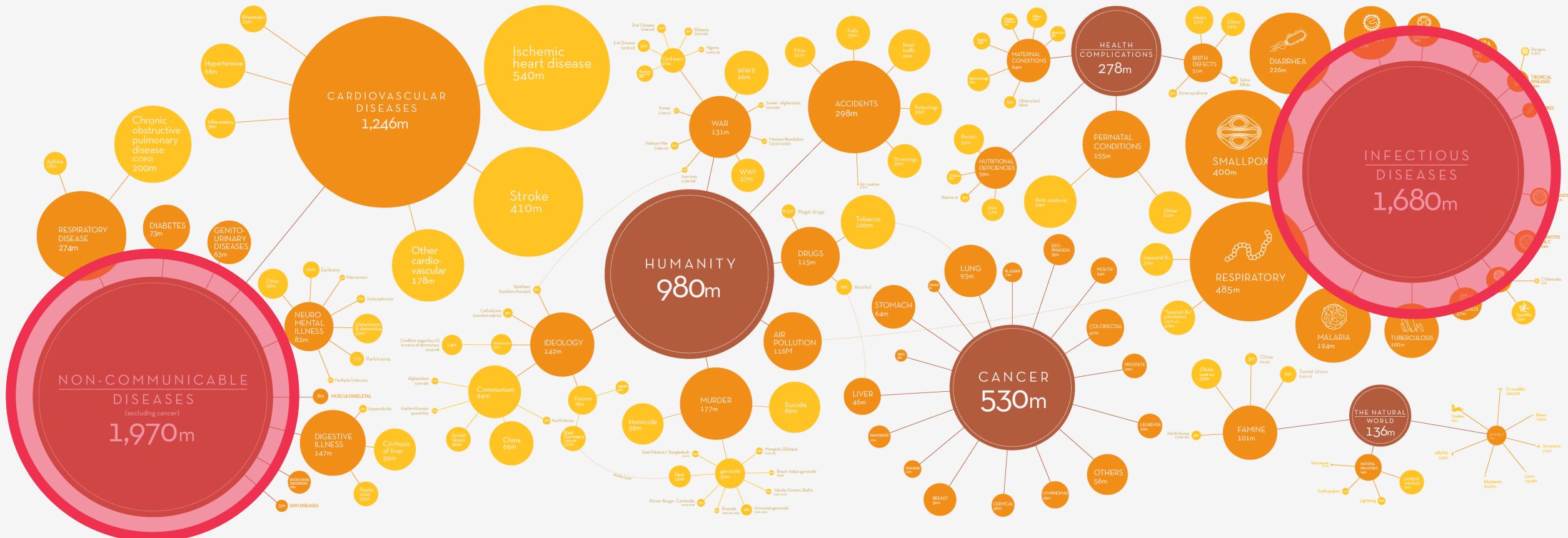
²Hansen, J., et al., Living In A Country With A Strong Primary Care System Is Beneficial To People With Chronic Conditions. Health Aff (Millwood), 2015. 34(9): p. 1531-7.

KOORDINACIJA SKRBI MULTIDISCIPLINARNI RAD U PUNOM POBOLJŠANJE PRISTUPA OSNAŽIVANJE POJEDINACA
PRISTUP SKRBI OPSEGU PRAKSE SKRBI I ZAJEDNICE

Pet ključnih značajki zdravstvenih sustava za sprječavanje, kontrolu i upravljanje nezaraznim bolestima

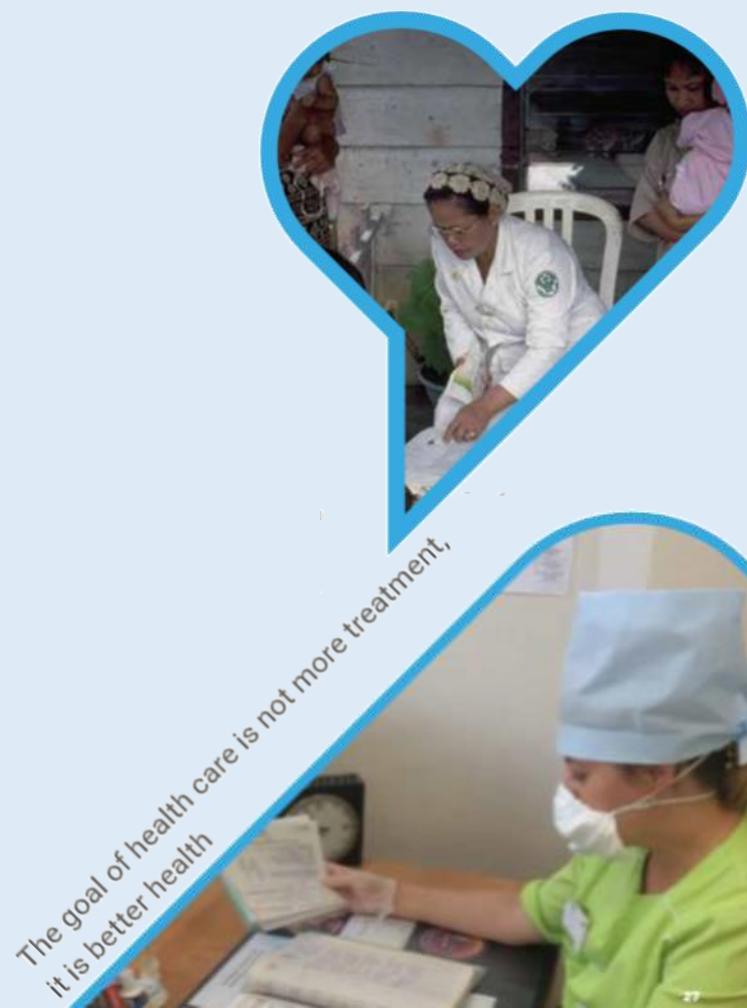
Uzroci mortaliteta u 20. stoljeću

3

Pružanje zdravstvenih ishoda značajnih za pacijenta po cjeni koju država može platiti ZDRAVSTVENA SKRB UTEMELJENA NA VRIJEDNOSTI

- zdravstvena skrb utemeljena na vrijednosti ima za cilj postizanje boljih zdravstvenih ishoda na učinkovit način, a medicinske sestre njezin su neizostavan dio
- skrb orijentirana prema pojedincu, odnosno njegovim stvarnim potrebama kao pacijenta
  - ljudski organizam nije mehanizam složen od dijelova koji djeluju zasebno, već cjelina koja funkcioniра po principu uvjetovanosti uzajamnog i skladnog suživota
- kada zdravstveni sustav surađuje s pacijentom i njegovom obitelji, kvaliteta i sigurnost zdravstvene skrbi rastu, smanjuju se troškovi, zadovoljstvo pružatelja usluga se povećava te se poboljšava iskustvo pacijenata¹
- kako bi se nastavila pružati pristupačna, visoko kvalitetna i pojedincu orijentirana skrb, vlade i ostali kreatori politika morati će povezati troškove zdravstvene zaštite s rezultatima kako bi se poboljšala vrijednost pruženih usluga za pacijenta, pojedinca i zajednicu; još uvijek postoje veliki izazovi u promoviranju zdravijeg načina života i pružanju pristupa prema kvalitetnoj i pristupačnoj zdravstvenoj skrbi
- pristup zdravstvenoj skrbi utemeljen na vrijednosti može pomoći u identifikaciji i financiranju usluga koje će pružiti najveću korist pojedincu i zajednici; njegovi ostali benefiti su:
  - postavlja pacijenta u centar sustava zdravstvene skrbi
  - orientira zdravstveni sustav na cjelokupni kontinuitet zdravstvene zaštite, a ne samo na proces liječenja
  - reorganizira brigu o uvjetima pacijenata u integralne jedinice
  - mjeri ishode i troškove za pacijenta, uspoređuje ih, identificira područja varijacija te promiče izvrsnost
  - pomaže definirati uspjeh za provoditelje zdravstvene zaštite i zdravstveni sustav općenito
  - pokreće multidisciplinarnu skrb i razvoj inovacija
  - pokreće smanjenje troškova koje je uistinu povećanje vrijednosti
  - validira područja za rast i povezanost uslužnih linija

¹Australian Commission on Safety and Quality in Healthcare. Patient-centred care: Improving quality and safety by focusing care on patients and consumers. 2010 [cited 2018 1 October]; Available from: <https://www.safetyandquality.gov.au/wp-content/uploads/2012/01/PCCC-DiscussPaper.pdf>.

Svijet koji se kreće ZDRAVLJE MIGRANATA

- ljudi migriraju iz više razloga uključujući sukobe, siromaštvo, katastrofe, urbanizaciju, nedostatak prava, diskriminaciju, nejednakost i nedostatak pristupa pristojnom radu
- 21. stoljeće obilježeno je brojnim migracijskim valovima koji su praćeni brojnim predrasudama, stigmama i ograničenjima
- migranti često budu osuđeni na diskriminaciju, nasilje, eksploraciju, pritvor, ograničen ili nikakav pristup obrazovanju, trgovanje ljudima, pothranjenost i ograničen ili nikakav pristup preventivnoj i/ili osnovnoj zdravstvenoj zaštiti¹
- OSIGURAVANJE JEDNAKOG PRISTUPA ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI LJUDSKO JE PRAVO
  - pravo na uživanje najvišeg mogućeg standarda fizičkog i mentalnog zdravlja
  - ravnopravnost i nediskriminacija
  - jednak pristup zdravstvenim uslugama
  - pojedincu orientiran, zdravstveni sustav osjetljiv na izbjeglice, migrante te rodno osjetljiv sustav
  - nerestriktivne zdravstvene prakse temeljene na zdravlju
  - državni i društveni pristup
  - sudjelovanje i socijalno uključivanje izbjeglica
  - partnerstva i suradnja
- medicinske sestre imaju važnu ulogu u kooperativnim akcijama kako bi se mogle naglasiti neposredne i dugotrajne potrebe migranata i djeluju u smjeru naglašavanja i rješavanja problema seksualnog i reproduktivnog zdravlja, ranjivosti vezane uz dob, rodno uvjetovanog nasilja te mentalnog zdravlja

244 million

Total number of migrants worldwide.

175.5 million

Number of migrants have moved voluntarily.

68.5 million

Migrants forcibly displaced due to risk of persecution, violent conflict, food insecurity or human rights violations.

44,400 people a day are forced to flee their homes because of conflict and persecution.

1 in 3

Syrian refugees suffers from depression, anxiety and symptoms of PTSD.

5

MENTALNO ZDRAVLJE I BLAGOSTANJE

- zdravstveni sustavi današnjice ne zadovoljavaju potrebe ljudi u krizama mentalnog zdravlja; pristup kvalitetnim i pristupačnim zdravstvenim uslugama je na kriznim razinama
- stigma, diskriminacija i zanemarivanje sprječavaju provođenje skrbi i liječenje osoba s mentalnim poremećajima
- razlike u kvaliteti pružanja zdravstvene skrbi diljem svijeta
- 40% zemalja nema razvijenu politiku mentalnog zdravlja, a 30% zemalja nema programe mentalnog zdravlja = GLOBALNA TRAGEDIJA

Mental Disorders

Represent the largest cause of disability and disease in the world.

1.1 billion

People with any mental disorder or substance use disorder.

275 million

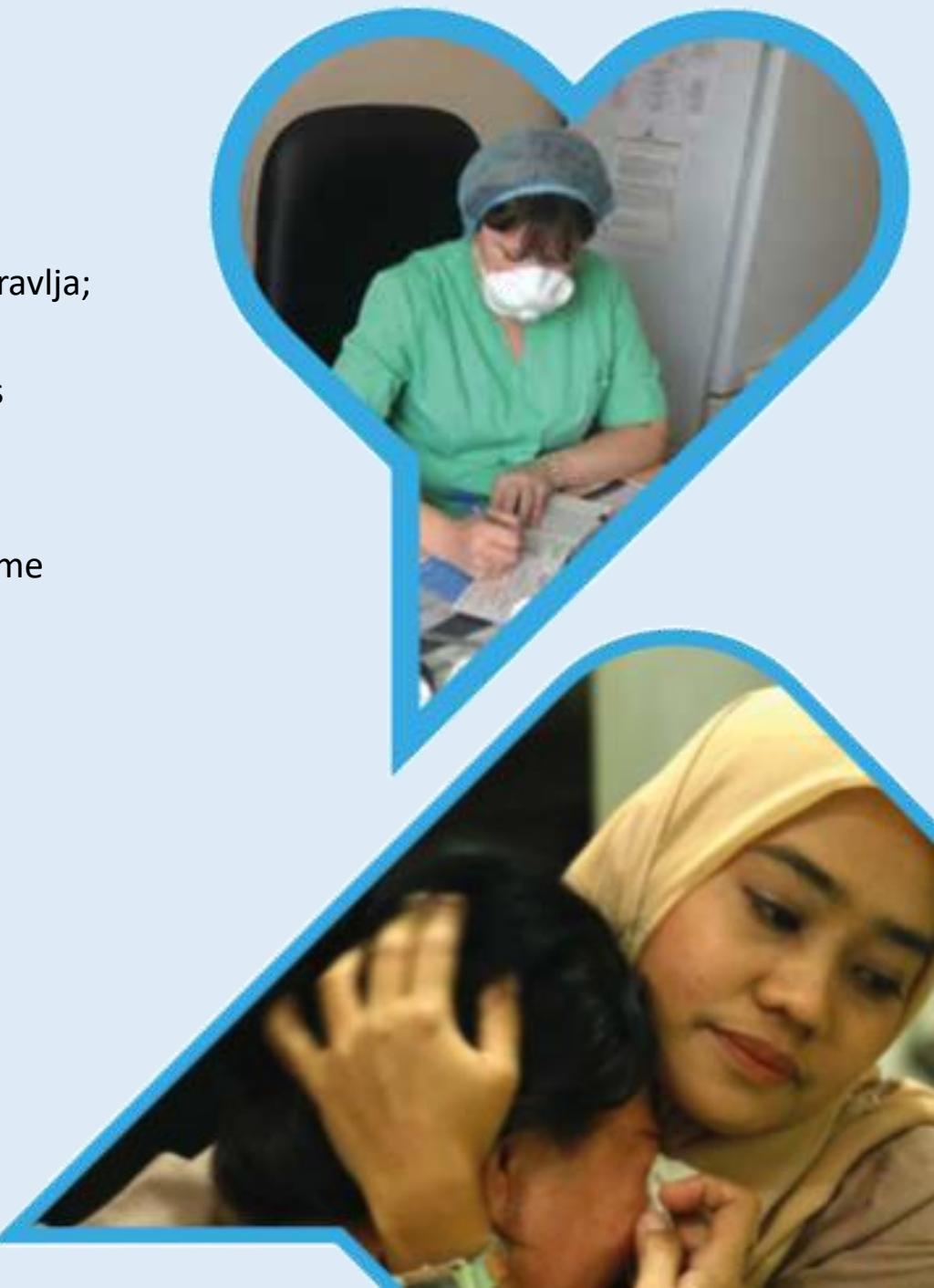
People suffering from anxiety disorder.

\$10 billion

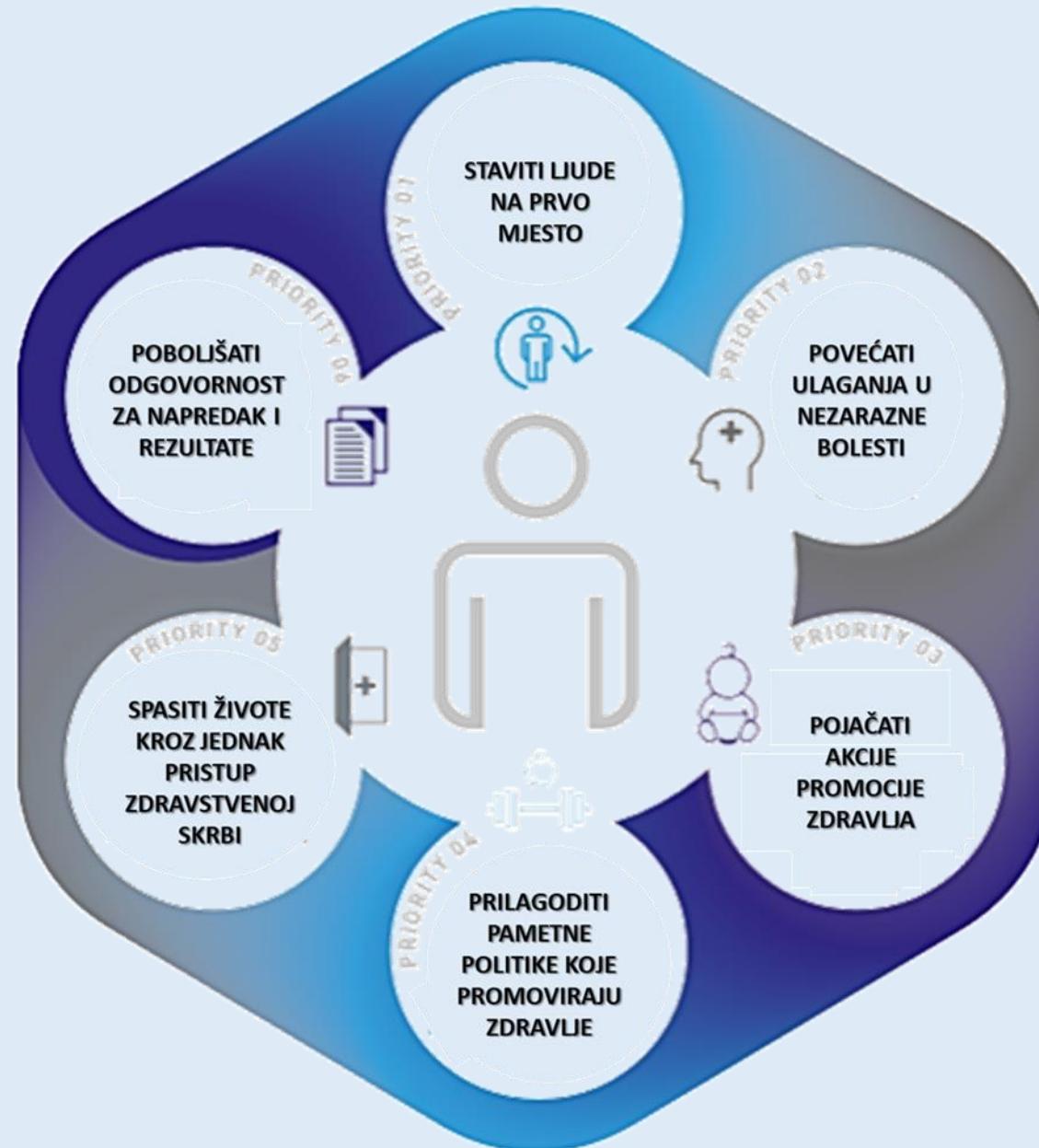
The cost of mental illness to business.

10-25 year

Life expectancy reduction in patients with severe mental illness.

ŠEST PRIORITETA U RJEŠAVANJU IZAZOVA MENTALNOG ZDRAVLJA

UČINCI NASILJA NA ZDRAVSTVENU SKRB I SVE NAS

- svijet sve više postaje manje mirno mjesto¹
(Global Peace Indeks, 2018.)
- sukobi imaju ogromne posljedice na zdravstvenu skrb; ometaju i ozbiljno slabe zdravstvene sustave
- zdravstveni sustavi jedna su od prvih žrtava sukoba i nasilja što je daleko od onoga kako bi zapravo trebalo biti; nedostatak sigurnog pristupa zdravstvenoj zaštiti uzrokuje patnje milijunima ljudi širom svijeta²
- nasilje protiv zdravlja i zdravstvenog sustava nije samo ograničeno na područja sukoba i rata; svakodnevna je pojava za zdravstvene djelatnike diljem svijeta
  - situacija je toliko eskalirala da se rad u zdravstvenom sustavu smatra opasnijim nego posao policajca ili zatvorskog čuvara
  - zdravstveni djelatnici se suočavaju s posebnim rizicima zbog okruženja u kojima rade
  - situacija je takva da zdravstveni djelatnici, a posebno medicinske sestre očekuju ili čak prihvaćaju nasilje kao dio njihova posla
  - psihološke posljedice koje iz toga proizlaze mogu uključivati strah, tjeskobu, tugu, nepovjerenje, depresiju, manje empatije te smanjenje kvalitete njihova rada
  - nasilje također imati značajne zdravstvene i ekonomске posljedice i na medicinske sestre i zdravstvene sustave u kojima rade

¹Institute for Economics & Peace. Global peace index 2018: Measuring peace in a complex world. 2018 [cited 2018 1 October]; Available from: <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/06/Global-PeaceIndex-2018-2.pdf>.

²ICRC. The Issue: A humanitarian issue of critical concern. 2018 [cited 2018 1 October]; Available from: <http://healthcareindanger.org/the-issue/>.

USA

45%

of all workplace violence incidents result in lost work days.

Switzerland
95%

of RNs reported physical violence during their career.

United Kingdom

82%

More than 82% of RNs in EDs stated they have suffered violence in the last 12 months.

29%

of RNs reported violence in previous 12 months.

Malawi
71%

of RNs report violence in previous 12 months.

South Africa

85%

of RNs reported violence in previous 12 months.

25%

of psychiatric nurses experienced disabling injuries from patient assaults.

Australia

7th

most dangerous profession in Australia.

21%

of RNs reported being physically assaulted.

90%

of ED staff have experience some type of violence.

STRATEGIJE ZA SMANJENJE NASILJA NAD MEDICINSKIM SESTRAMA¹

- nasilje nad zdravstvenim djelatnicima krši ljudska prava
- podrška nultoj toleranciji nasilja u radnom prostoru
- osigurati pristup pravnim i psihološkim podrškama te plaćenim dopustima
- zagovarati poboljšano obrazovanje i trajnu obuku u prevenciji, prepoznavanju i menadžmentu nasilja
- podići svijest javnosti i sestrinske zajednice o znakovima i simptomima nasilja nad zdravstvenim djelatnicima
- sudjelovati u razvoju i provedbi strategija prevencije i menadžmenta nasilja
- nasilje nad zdravstvenim djelatnicima oslabljuje zdravstvene sustave i ugrožava sigurno obavljanje zdravstvene skrbi
- podržati prijavljivanje nasilja na radnom mjestu
- rješavanje nasilja na radnom mjestu zahtijeva pristup na razini cijelog sustava
- osigurati odgovarajuće i učinkovite sustave upravljanja rizicima, politike i postupke te planove za sigurnost na radnom mjestu
- podijelite iskustvo nasilja na radnom mjestu kako biste poboljšali procjenu rizika opasnih ili potencijalno opasnih situacija
- stvaranje ili olakšavanje korisnički orientiranog, povjerljivog i djelotvornog mehanizma izvješćivanja
- zdravstvene organizacije/ustanove prijavljuju zakonskim vlastima bilo koje kazneno djelo nasilja
- redovita revizija za utvrđivanje usklađenosti
- angažirati se u istraživanju kako bi nastavili sa skupom pouzdanih podataka o nasilju u sektoru zdravstva

"Injustice anywhere is a threat to justice everywhere."
Martin Luther King Jr

¹International Council of Nurses. Prevention and management of workplace violence. 2017 [cited 2018 30 October]; Available from: https://www.icn.ch/sites/default/files/inline-files/ICN_PS_Prevention_and_management_of_workplace_violence.pdf.

UMJESTO ZAKLJUČKA...

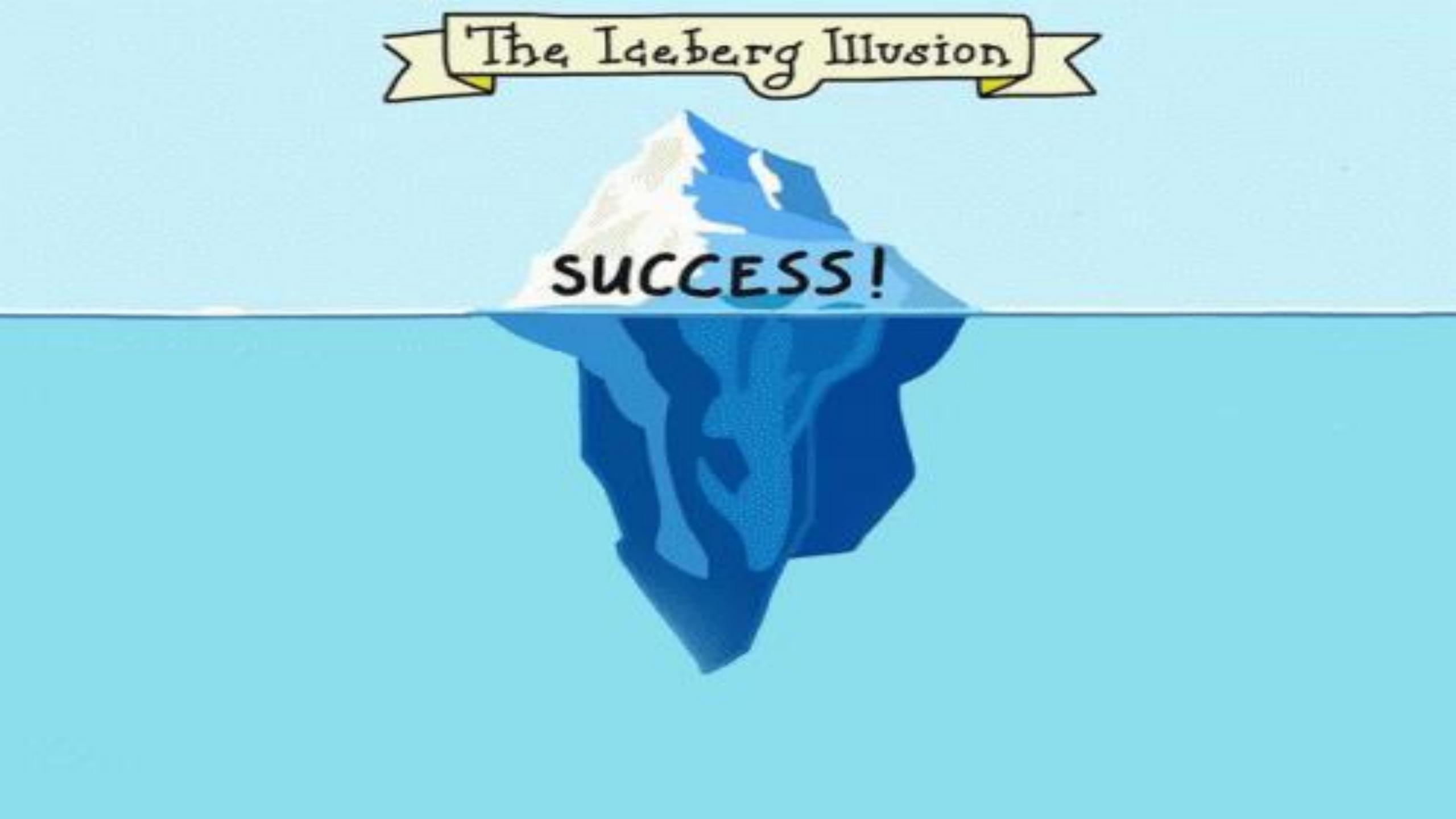
- medicinske sestre širom svijeta najbolje su pozicionirane od svih zdravstvenih djelatnika u davanju glasa najranjivijima i isključenima
- sestrinstvo se smatra najpouzdanim profesijom; što je bolje polazište za vodstvo?
- uloge medicinske sestre se nezaustavljivo šire i razvijaju
- sada je vrijeme - i mi, medicinske sestre širom svijeta imamo sposobnost pomoći transformirati priče onih o kojima svakodnevno brinemo na najbolje moguće načine
- omogućiti da se čuje glas medicinskih sestara u razvoju i provedbi zdravstvene politike temelj je za osiguravanje učinkovitosti tih politika i ispunjavanje stvarnih potreba pacijenata, obitelji i zajednica diljem svijeta jer upravo medicinske sestre imaju važnu ulogu u osiguravanju dostupnosti potrebne skrbi svim ljudima

Sestrinstvo ima potencijal ostvarivanja vizije "ZDRAVLJE ZA SVE"!

SESTRINSTVO
GLAS KOJI VODI
ZDRAVLJE ZA SVE

The Iceberg Illusion

SUCCESS!